

Efektivnost daní

Přednáška č. 2

Co rozumíme pod pojmem efektivnost zdanění?

26.9.2006

2

Co rozumíme pod pojmem efektivnost zdanění

- Nabízí se dva možné výklady:
 - 1) efektivnost ve významu maximalizace daňových výnosů, při pevně daných nákladech (alokační)
 - 2) **efektivnost ve významu minimalizace nákladů při pevně daných daňových výnosech (technická)**
- Jiný pohled:
 - 1) užší pojetí
 - 2) širší pojetí – vliv daní na ekonomické chování subjektů

26.9.2006

3

Obsah přednášky

- ✓ náklady zdanění
- ✓ nadměrné daňové břemeno
- ✓ DWL a různé daně
- ✓ mrtvá ztráta na úrovni spotřebitele
- ✓ negativní DWL
- ✓ daňové delikty

26.9.2006

4

Druhy daňových nákladů

- ✓ administrativní náklady přímé a nepřímé
- ✓ nadměrné břemeno daně (ztráta mrtvé váhy)

26.9.2006

5

Administrativní náklady přímé

- ✓ náklady spojené s daněmi na straně **veřejného sektoru**
- ✓ jsou snadno zjistitelné (jednotlivé položky evidovány v účetnictví státních institucí)
- ✓ rostou se složitostí daňového systému
- ✓ možnost využít úspor z rozsahu
- ✓ ve vyspělých zemích obvykle mezi 0,5 % až 1,5 %
- ✓ zpráva OECD (2000): ČR 2,5-krát více daňových úředníků
- ✓ zpráva OECD (2004): ČR náklady českého „daňového“ systému 2,08 % - **proč jsou v ČR vyšší?**
- ✓ pozor při dekompozici

26.9.2006

6

Administrativní náklady zdanění v ČR v %

Zdroj: Pudil, Vybíhal, Vítek, Pavel, a kol. (2004, str.24-32)

	2001	2002	2003
Náklady ústředních finančních orgánů	1,43	1,29	1,30
Náklady ČSSZ	0,41	0,42	0,52
Náklady zdravotních pojišťoven	2,11	2,24	2,34

26.9.2006

7

Administrativní náklady nepřímé

- ✓ náklady spojené s daněmi na straně **soukromého sektoru**
- ✓ náklady zvané též **vyvolané** a jako takové hůře vyčíslitelné
 - ✓ „klasické“, cash-flow, „psychické“
- ✓ taktéž platí, že rostou se složitostí daně
- ✓ PVPV (2004): 0,5 – 50 % výnosu
- ✓ různý vztah k přímým nákladům ($\uparrow\uparrow$, $\uparrow\downarrow$, $\downarrow\uparrow$)
- ✓ oddělené systémy SZP a DPFO – **bude integrace?** (jednotný základ daně, úřad, formulář, daň)

26.9.2006

8

Nadměrné břemeno daně

- ✓ téměř každá daň způsobuje **distorze** a náklady na ně jsou nazývány mrtvou ztrátou (DWL)
- ✓ každý jedinec se snaží optimalizovat daňovou zátěž (resp. cenu), proto po zavedení daně většinou provede **substituci**
- ✓ změnou chování je možné se vyhnout dani, ne však nákladům daně

26.9.2006

9

Nadměrné břemeno daně (2)

daň → distorze → substitute →
→ nadměrné břemeno

- ✓ daň není pro společnost nákladem
- ✓ DWL je naopak dodatečný náklad spojený s daní

26.9.2006

10

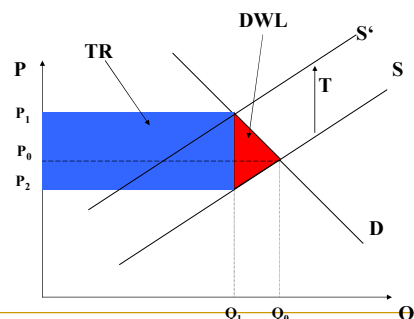
Důchodový a substituční efekt

- ✓ **důchodový efekt** - spojen s transferem důchodu (daně) z soukromého sektoru do veřejného
- ✓ **substituční efekt** - vyplývá z provedené substitute, poplatník mění své preference ⇒ substituční efekt je odpovědný za DWL
- ✓ poplatník porovná mezní užítiky a substituuje
- ✓ substitute závisí na mezní sazbě daně

26.9.2006

11

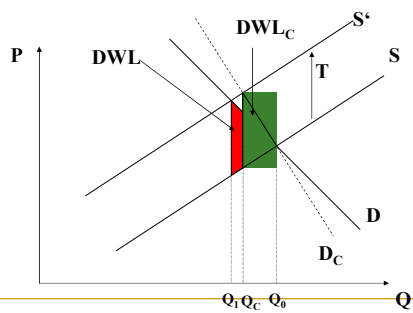
Nadměrné daňové břemeno

26.9.2006

12

Nadměrné daňové břemeno při kompenzované poptávce

26.9.2006

13

Velikost nadměrného daňového břemene

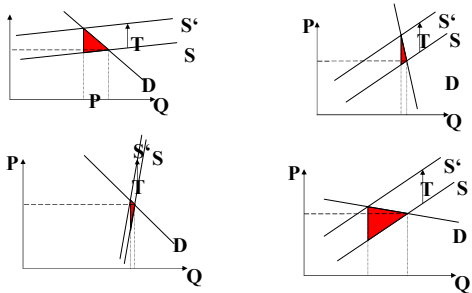
DWL klesá DWL roste

- ↓ e_{PS}
 - ↓ e_{PD}
 - ↓ T
- ↑ e_{PS}
 - ↑ e_{PD}
 - ↑ T

26.9.2006

14

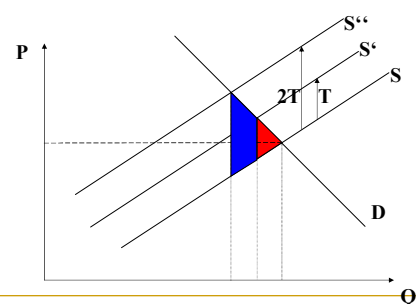
Vliv cenové elasticity nabídky a poptávky

26.9.2006

15

DWL a velikost daně

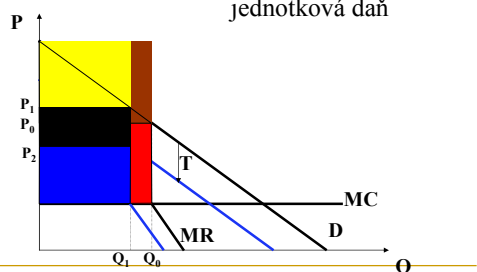

26.9.2006

16

DWL v monopolním prostředí (1)

jednotková daň

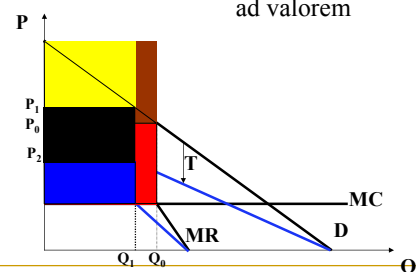

26.9.2006

17

DWL v monopolním prostředí (2)

ad valorem

26.9.2006

18

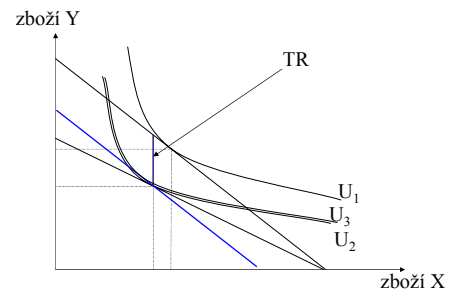
DWL při různých daních

- paušální
- důchodová
- spotřební selektivní
- spotřební všeobecná
- kapitálových výnosů

26.9.2006

19

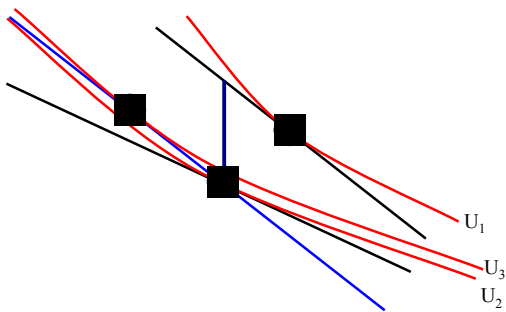
DWL na úrovni spotřebitele - alternativní Slutského pojetí

26.9.2006

20

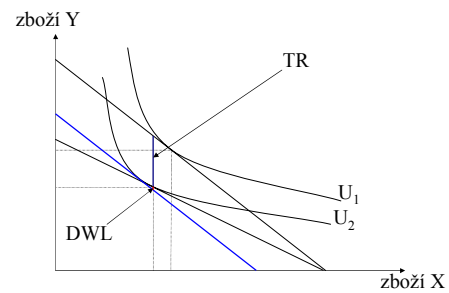
Detail

26.9.2006

21

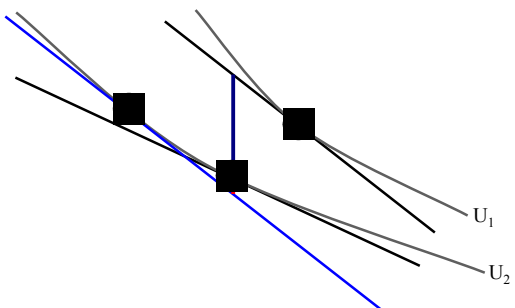
DWL na úrovni spotřebitele - alternativní Hicksovo pojetí

26.9.2006

22

Detail

26.9.2006

23

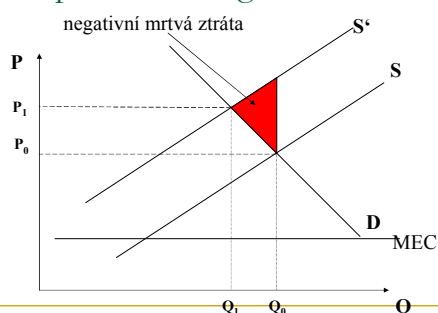
Negativní DWL

- v ekonomice jako celku nedochází k paretoefektivní alokaci zdrojů
- nepřímá daň jako nápravná
- viz. spotřební daně (tabák, alkohol, motorová paliva) nebo ekologické daně
- dotace

26.9.2006

24

Negativní DWL (2) příklad ekologické daně

26.9.2006

25

Problematika daňových deliktů

- Daňové delikty lze rozdělit podle stupně závažnosti na (viz. Široký, 2003):
 - daňové chyby
 - daňové stávkky
 - vyhýbání se placení daní (legální daňové úniky)
 - daňové úniky (nelegální)

26.9.2006

26

Daňové stávkky

- daňový subjekt uzná daň, ale odmítne ji zaplatit
- vyskytují se pokud exekutiva má slabé postavení nebo daňový subjekt naopak silné
- začátek 20. století Francie
- konec 20. století Rusku
- ?? Švédsko konec 20. století ??

26.9.2006

27

Legální daňové úniky – Tax Avoidance

- termín není všeobecně uznáván
- poplatník se snaží optimalizovat svou ekonomickou aktivitu a daňovou povinnost
- existence děr v daňových zákonech -> složité určit zda-li se jedná o legální nebo nelegální únik
- snaha poplatníka přenést své sídlo do „daňového ráje“ - Bahamy, Honkong, Lucembursko, Kypr, ...
- OECD - snaha o kontrolu (omezení)

26.9.2006

28

Nelegální daňové úniky – Tax Evasion

- přímé, chtěné porušení zákonů, za účelem nižší daňové povinnosti
- závažný trestný čin (USA)
- složité, nemožné odhady
- míra daňových úniků závisí na „zisku“, pravděpodobnosti odhalení a výši trestu (viz Široký)

26.9.2006

29

Daňové úniky – tabák (MF Dnes 2.10.02 + HN 11.10.04)

- odhadem 30-40 % nelegální zboží (Ukrajina)
- z toho cigarety tvoří 15 % (Polsko a Maďarsko přes 30 %)
- zbytek dovoz tabáku a výroba cigaret
- Zatímco na Slovensku tvoří nelegální cigarety polovinu všech prodejů a v Polsku i Maďarsku představuje asi třetinu, v Česku je to kolem deseti procent.
- tabák pro zahradnické účely: „Provozovatelé dílny zpracovávali tabák deklarovaný pro vykuřování skleníků, který je osvobozen od cla. IDNES 29.3.06“

26.9.2006

30

Daňové úniky v ČR

- LTO - 60 mld. Kč
- „rumová aféra“ - rum pro vývoz - 12 mld. Kč
- „obchody“ s alfafetoproteinem 1g=60 mil. Kč
- nízká cena celně deklarovaného zboží - rifle = 8 Kč
- dovoz lulkového a dýmkového tabáku - použití jako cigaretový
- dodávka služeb za vyšší ceny než je skutečná (Transfer Pricing)
- a mnoho dalších

26.9.2006

31

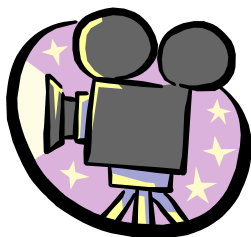
Nelegální daňové úniky (2)

- diskuse zavést registrační pokladny
- možnost zavedení majetkových příznání
- paušální náklady
- jak a zdali vůbec zdaňovat nelegální výnosy?
- paušální daň
- MF Dnes 26.9.02 článek od Zlámalové: 26.09.2002 00:01 - Čím vyšší daně, tím větší je motivace k jejich neplacení **Nezaplacené daně: ročně desítky miliard**

26.9.2006

32

KONEC

26.9.2006

33